

Overstad te Alkmaar

Quick scan natuurtoets Overstad te Alkmaar

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Overstad te Alkmaar

Quick scan natuurtoets Overstad te Alkmaar

D. Sluis

2005

Opdrachtgever
Gemeente Alkmaar

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

Otterkoog 14a
1822 BW Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

G&G-advies 2005

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doel van het onderzoek	3
1.2	Het plangebied	3
2	Methode	3
3	Resultaten	3
3.1	Beschrijving aanwezige biotopen	3
3.2	Beschermde soorten	4
4	Flora- en faunawet	5
4.1	Zorgplicht	5
4.2	Verbodsbepalingen	5
4.3	Vrijstellingen	6
4.4	Ontheffingsmogelijkheid	6
4.5	Procedure	6
5	Conclusies en aanbevelingen	7

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

In opdracht van Gemeente Alkmaar heeft Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau Van der Goes en Groot in het kader van de Flora- en faunawet een *quick scan* uitgevoerd naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde flora en fauna in het plangebied.

Het onderzoek heeft bestaan uit een veldbezoek.

1.2 Het plangebied

In Figuur 1 is de ligging van het plangebied weergegeven. Het is gelegen zuidelijk van de spoorlijn. Het plangebied is sterk stedelijk.

2 Methode

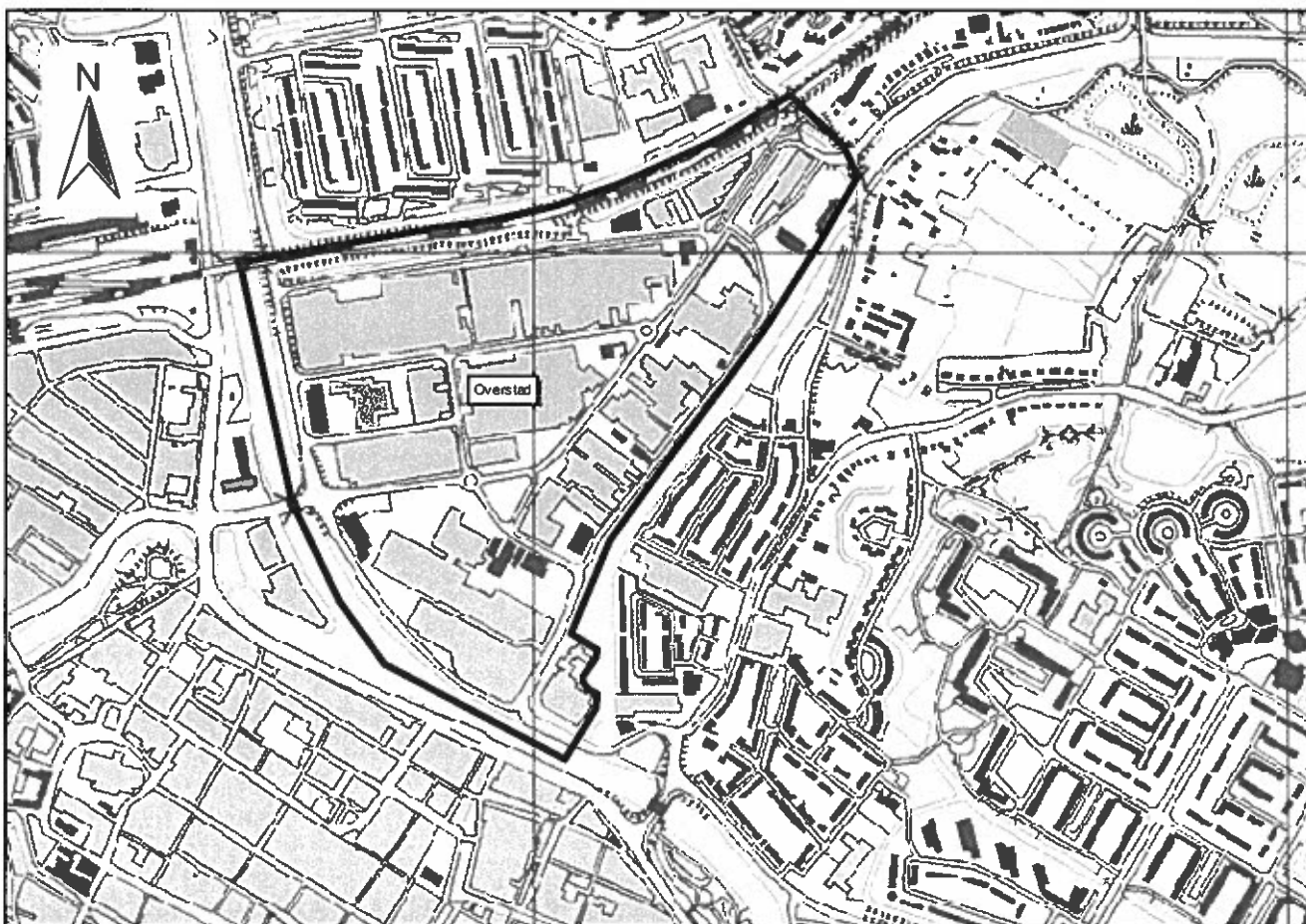
Het plangebied is op 21 december 2005 bezocht om enerzijds de aanwezige en aangrenzende biotopen te beschrijven en anderzijds eventuele incidentele waarnemingen te doen van beschermde flora en fauna (voor zover waarneembaar). Op basis van de aangetroffen biotopen is per soortgroep een inschatting gemaakt van het mogelijk voorkomen van beschermde soorten.

3 Resultaten

3.1 Beschrijving aanwezige biotopen

Overstad bestaat voor het grootste deel uit infrastructuur, bedrijfspanden en hier en daar wat lokaal groen. Aan de noordzijde bevinden zich waterpartijen.

Aan de oost- en zuidzijde wordt het plangebied begrensd door kanalen.

Figuur 1. ligging van het plangebied.

Gebouwen

De gebouwen zijn verschillend van aard. Dit geldt voor afmetingen, het gebruik, de bouwmaterialen, de ouderdom en de staat van onderhoud.

Wat ze allen gemeen hebben is de afwezigheid van natuurwaarden of de geschiktheid hiervoor.

De meeste oude gebouwen zijn enkelsteens gemetseld, en/of hebben golfplaten daken. Dit maakt ze ongeschikt als vleermuisverblijf. Hier en daar staat een gebouw met een spouw, maar hier zijn de in- en uitvliegmogelijkheden beperkt..

Slechts een enkele plek kan in potentie geschikt zijn als vleermuis onderkomen (zomerverblijf).

Deze gebouwen zijn met name langs de Kwakelkade gevestigd.

De nieuwe gebouwen in het onderzoeksgebied kennen veelal door hun bouwwijze geen enkele vleermuispotentie.

De gebouwen zijn tevens nauwelijks geschikt als vogelonderkomen. Hooguit dat een enkele Spreeuw of Huismus een broedplek vindt onder de daken.

Beplanting

In het onderzoeksgebied zijn relatief weinig plaatsen met beplanting. Plekken met enige omvang zijn onder andere de hoek Kwakelkade/Koedijkerstraat en de zone ten zuiden van de spoorlijn (tussen Zijperstraat en spoor). Hier vinden we langs de sloot ruigtes van voornamelijk Braam. Ook staan langs de Zijperstraat hoge Canadese populieren met nesten van vogels (Kraai-achtigen).

Langs een gedeelte van de Koedijkerstraat staan enige Iepen aangeplant, dit geldt eveneens voor de Rekerdijk en Noorderkade (gedeelte met Gewone es).

Sloten en oevers

Het onderzoeksgebied bevat rondom kleinere en grotere lijnvormige waterpartijen. Aan de westkant vinden we het Noord-Hollands Kanaal. Deze grote waterpartij is deels beschoeid met beton en deels met basalt. Op de basaltoever staat enige vegetatie als: Riet, Brede lisdodde en Harig wilgenroosje.

Aan de oostkant, langs de Kwakeloever is een brede beschoeide tocht aanwezig. Op wat rietvegetatie na is hier weinig plantengroei te ontdekken.

De kleinere sloten rondom het gebied zijn veelal ondiep (< 1 m) en baggerrijk. Ondanks dat zijn ze over het algemeen helder en bevatten enige ondergedoken vegetatie als sterrenkroos. De slootjes zijn veelal beschoeid met hout. Oevervegetatie is spaarzaam aanwezig.

Bermen en ruigten

In het onderzoeksgebied zijn over het algemeen alleen bermen langs de sloten te vinden. De bermen

kennen een algemene vegetatie van grassen en kruiden. Soorten als Straatgras en Duizendblad zijn volop aanwezig. De berm langs het Noord-Hollands kanaal, tussen de Texelse brug en de spoorbrug, kent een relatief waardevolle berm met o.a. Knoopkruid.

Het gebied kent één ruigte, gelegen op de hoek Noorderkade/Pettemerstraat. Op dit zandige terrein staan ruigtekruiden als klaproos, teunisbloem en grassen als Rood zwenkgras.

Overig

De verharde gedeelten (staten en stoepen) bevatten nagenoeg geen vegetatie. De aanwezige vegetatie bestaat uit algemeen voorkomende soorten.

In het onderzoeksgebied zijn eveneens een aantal woonhuizen- en boten aanwezig met tuintjes.

In de tuintjes zijn de gangbare sier- en tuinplanten aangeplant.

3.2 Beschermde soorten

In het onderzochte gebied zijn een aantal beschermde soorten aangetroffen. De potenties voor beschermde soorten zijn marginaal gezien de aanwezige elementen en de locatie. Per soortgroep wordt een nadere omschrijving gegeven.

Planten

Er werden geen beschermde planten aangetroffen in het onderzoeksgebied. Mogelijk dat de beschermde Zwanenbloem in de kleinere sloten voorkomt. Deze soort behoeft geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet. Beschermde muurplanten komen waarschijnlijk niet voor op de gebouwen. Deze zijn daarvoor veelal niet geschikt. De kademuur kan wel (beschermde) muurplanten herbergen. Er van uitgaande dat de kademuren in het kader van de plannen voor Overstad geen verandering zullen ondergaan, is deze slechts globaal bekeken. Een onderzoek van de KNNV (Muurplanten in Alkmaar) van 2001 vermeld eveneens het afwezig zijn van muurvegetaties.

Amfibieën, reptielen en vissen

Het terrein is ongeschikt voor beschermde reptielen. Geschikt biotoop ontbreekt voor deze soorten.

In het gebied kunnen enkele algemene amfibieënsoorten voorkomen. Deze zullen zich vooral in en rondom de kleinere sloten ophouden. Hier vinden ze geschikt voortplantingswater en overwinteringmogelijkheden. Dit laatste kan zowel in het water zijn alsmede in de bosschages net naast

de sloot gelegen. Ook kunnen tuinen en gebouwen marginaal dienst doen als overwinteringsplaats. Soorten als Gewone pad, Bruine kikker, Kleine watersalamander en Meerkikker kunnen in de slootjes en omgeving voorkomen. Genoemde amfibieën behoeven geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet als het gaat om bouwprojecten.

Beschermd vissen die in het gebied zouden kunnen voorkomen zijn de Kleine modderkruiper en de Rivierdonderpad. Beide soorten zijn beschermd krachtens het middelste beschermingsregime van de Flora- en faunawet. De Kleine modderkruiper preferiert hierbij de kleinere slootjes terwijl de Rivierdonderpad de grotere, stromende waterpartijen als b.v. het Noord-Hollands Kanaal benut.

Broedvogels

In de beplanting kunnen diverse algemene broedvogels tot broeden komen. Te denken valt aan o.a. Roodborst, Merel en Heggenmus. Gezien de geringe omvang van de beplanting zal het om lage aantallen gaan.

In de bomen van het onderzochte gebied zijn diverse grote nesten aanwezig van kraaiachtigen (Ekster, Zwarte Kraai). Een teken dat deze worden benut door genoemde soorten.

In de waterpartijen zullen diverse watervogels een nest kunnen maken. Soorten als Meerkoet, Waterhoen en Wilde eend kunnen gemakkelijk voorkomen.

De gebouwen zijn, zoals eerder vermeld, nauwelijks geschikt als nestgelegenheid. Evenwel zou een enkele Spreeuw of Huismus tot broeden kunnen komen.

Vogels zijn beschermd onder de Flora- en faunawet (zie 4.2).

Zoogdieren

Verspreid door het gehele gebied zijn molshopen aangetroffen.

Algemene, beschermde soorten als Veldmuis, Huiszittende muis en Bosmuis zullen in het gebied voorkomen. Ook de Egel kan in het plangebied voorkomen. Deze zullen voornamelijk in de ruigten en bosjes zijn te vinden. Genoemde soorten zijn beschermd krachtens het lichtste beschermingsregime van de Flora- en faunawet en behoeven geen ontheffing.

De meeste gebouwen zijn niet geschikt als vleermuisverblijfplaats (zomerverblijf) door ontbreken van constante temperatuur en luchtvochtigheid in de gebouwen.

Evenwel zou een enkele vleermuis zich kunnen ophouden in een gebouw. Het zal hier dan hoofdzakelijk om Gewone dwergvleermuis gaan. Het gebied is gedeeltelijk geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. De waterpartijen voor de Watervleermuis en Meervleermuis. De gebouwen en bomen voor o.a. Gewone- en Ruige dwergvleermuis, Laatzvlieger en Rosse vleermuis.

Overige fauna

Het terrein is niet geschikt voor overige beschermde soorten als dagvlinders en libellen. Geschikt biotoop ontbreekt.

4 Flora- en faunawet

4.1 Zorgplicht

Een belangrijke bepaling is de zorgplicht in artikel 2, dat stelt "dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken." De zorgplicht is vigerend op alle regimes. Ook niet beschermde soorten behoeven zorgplicht.

4.2 Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet bepaalt dat het verboden is planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (art. 8).

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen, dan wel opzettelijk te veront-rusten (artt. 9 en 10).

Verder is het verboden van beschermde diersoorten nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (art. 11) en iets dergelijks geldt voor eieren (art. 12).

Vogelnesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn vallen onder de definitie van vaste rust- of verblijfplaatsen en zijn daarom jaarrond beschermd.

4.3 Vrijstellingen

Bij Algemene Maatregel van Bestuur zijn Bosmuis, Veldmuis en Huisspitsmuis in of op gebouwen of daarbij behorende erven en ook de Mol vrijgesteld van de verboden van de artikelen 9 t/m 11 (Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, art. 16e).

In een ministeriële regeling zijn vervolgens nog andere algemene soorten aangewezen die vrijgesteld zijn van de verboden van de artikelen 8 t/m 12, indien het gaat om werkzaamheden in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer en onderhoud of van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet, Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23). Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd, maar de zorgplicht blijft onverminderd gelden. Dit wordt het "lichtste beschermingsregime" genoemd. Broedvogels vallen hier niet onder.

4.4 Ontheffingsmogelijkheid

De realisatie van activiteiten, zoals het aanleggen van woningbouw- of bedrijventerreinen, heeft veelal beschadiging of de vernieling tot gevolg van de voortplanting- en rustplaatsen van de in het gebied voorkomende beschermde soorten. In bepaalde gevallen moet dan ontheffing volgens artikel 75 van de Flora- en faunawet aangevraagd worden (Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, Staatsblad 2000, 525).

Als er andere beschermde soorten voorkomen dan de soorten die zijn vrijgesteld van de verboden kan de voorgenomen (bouw)activiteit alleen worden gerealiseerd als een ontheffing is verleend. De vraag of de ontheffing kan worden verleend zal worden beoordeeld door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, op basis van de twee andere beschermingsregimes (wijziging in Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten in Staatsblad 2004, 501, vnl. artt. 16b en 16c):

- ♣ Zwaar beschermingsregime, geldend voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en voor apart aangewezen soorten in een vernieuwde "bijlage 1" van het Besluit vrijstellingen beschermde dier- en plantensoorten.

- ♣ Minder zwaar beschermingsregime, geldend voor de overige beschermde soorten, waaronder alle vogelsoorten, maar niet de eerdergenoemde algemene soorten. Indien men in het bezit is van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode hoeft ook voor deze soorten geen ontheffing aangevraagd te worden. Indien men niet beschikt over zo'n gedragscode dient men wel ontheffing aan te vragen.

4.5 Procedure

Voorafgaand aan uitvoering van de plannen dient ontheffing te worden aangevraagd bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit middels het formulier "Aanvraag Ontheffing, ingevolge Flora- en faunawet artikel 75, vierde lid of vijfde lid onderdeel c.". Deze aanvraag dient onder andere vergezeld te gaan van:

- ♣ het desbetreffende projectplan;
- ♣ een actuele inventarisatie naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied;
- ♣ een beschrijving van de te verwachten schade voor de in de aanvraag vermelde soorten;
- ♣ een beschrijving hoe de schade aan de beschermde soorten tot een minimum kan worden beperkt;
- ♣ een beschrijving van voorgenomen mitigerende en/of compenserende maatregelen indien schade onvermijdelijk is;

Voor soorten die voorkomen op bijlage II of IV van de Habitatrichtlijn of op bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten dient wegens een uitgebreide toets ook te worden vermeld:

- ♣ de onderbouwing van het maatschappelijk belang van de voorgenomen activiteit;
- ♣ een toelichting op de afweging van de voorgenomen activiteit;
- ♣ onderbouwing van de keuze voor de geplande locatie van de voorgenomen activiteit en onderzoek naar alternatieve locaties.

5 Conclusies en aanbevelingen

Bij ruimtelijke ingrepen dient beoordeeld te worden in welke mate er sprake is van negatieve effecten van de voorgenomen werkzaamheden op aanwezige soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin dit wordt ondernomen.

Zijn er negatieve effecten op soorten van het zware of minder zware beschermingsregime, dan dient een aanvraag ontheffing, ingevolge artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden ingediend bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV. Bij een aanvraag dient rekening te worden gehouden met een doorlooptijd van 2 maanden.

Conclusies

- ♣ Voor algemene soorten gelden de verbodsbepalingen niet als het gaat om werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Een ontheffing is dan niet nodig.
- ♣ Het onderzoeksgebied is in potentie geschikt voor een aantal soortgroepen, zoals kleine zoogdieren, vleermuizen, vissen, amfibieën en broedvogels. Gezien het aanwezige biotoop, het oppervlak, de geografische ligging en informatie uit de vakliteratuur over populaties in de omgeving, zullen hoofdzakelijk algemene soorten aanwezig zijn.
- ♣ Voor de verwachte aanwezige broedvogels dienen de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt ruwweg van maart tot en met juli. Een ontheffing is voor broedvogels dan niet nodig. Indien op het terrein buiten het broedseizoen bewoonde nesten aanwezig zijn, is een ontheffing wel nodig.
- ♣ Om zekerheid te verkrijgen over het al dan niet voorkomen van vleermuisverblijven in het onderzoeksgebied wordt een vleermuisinventarisatie aanbevolen. Deze kan plaatsvinden in de periode mei tot september. Hierbij dient het onderzoeksaccent op de gebouwen aan de Kwakelkade te liggen.
- ♣ Mochten er ruimtelijke ingrepen plaatsvinden aan de wateren in het plangebied dan verdient het aanbeveling om onderzoek te doen naar het (mogelijk) voorkomen van beschermde vissoorten. Dit onderzoek kan plaatsvinden in de periode juni-september.

Voor alle beschermde soorten (alle regimes) geldt de zorgplicht (zie §4.1). Teneinde de zorgplicht na te

leven kan men voorafgaand aan de werkzaamheden de volgende praktische richtlijnen hanteren:

- ♣ Versturende werkzaamheden dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden om verstoring van broedvogels te voorkomen. Het broedseizoen loopt ruwweg van maart tot en met juli;
- ♣ Alle aanwezige vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken) kan gefaseerd verwijderd worden. Dit geeft bodembewonende dieren de kans om in de nabijgelegen omgeving een ander leefgebied te benutten. Dit kan het beste buiten het broedseizoen plaatsvinden.
- ♣ Om schade aan vissen en amfibieën te beperken moeten de werkzaamheden aan wateren en oevers zoveel mogelijk worden uitgevoerd in de periode augustus tot en met oktober in verband met de perioden van voortplanting en overwintering.

Nieuwe wateren moeten zoveel mogelijk worden aangelegd voorafgaand aan het dempen van bestaande. Uit de te dempen wateren kunnen beschermde amfibieën (alle stadia) of vissen weggevangen worden door de wateren af te dammen en het waterniveau te verlagen. Deze dieren kunnen vervolgens worden overgebracht naar een geschikt water in de nabije omgeving.

